

СВЕТОСЛАВ МИНКОВ
КАКВО МОЖЕ ДА СЕ СЛУЧИ
НОЩЕМ

chitanka.info

Към полунощ привърших последната страница от романа си. Препрочетох още веднъж написаното, изпуших една цигара, сетне облякох жълтата си пижама с черни шнурове и се изтегнах като китайски мандарин в леглото, напълно доволен от себе си.

Някъде удари часовник. Неговият плавен звън ме залюля сякаш в копринена люлка и аз премрежих клепачи. Дълго ли съм спал — не помня. Когато отворих очи, през прозореца на стаята ми струеше поток от лунна светлина.

Понякога ние се пробуждаме нощем съвсем внезапно с чувството, че над главата ни стои надвесен някакъв невидим човек. Тогава в сърцето ни пропълзва смътен страх пред неизвестното и зениците ни стават широки и искрящи като на нощтна птица. Какъв е тоя магичен ток, който разкъсва съня ни и изгаря нашите сънища, за да ни изхвърли върху сумрачния бряг на една кошмарна действителност, където ние очакваме сбъдването на жестоки чудеса? Би ли могъл някой да каже защо в такива мигове ние ставаме чужди на себе си и се раздвояваме като острие на ножица, която изрязва в тъмното страхотния силует на някакъв призрак, излъчен може би от нас самите като наше подобие?

Аз се изправих в леглото си и се облегнах о възглавницата. Тялото ми трепереше в треската на необяснима тревога. Знаех, че съм съвсем сам в цялата къща, и все пак чувствах, че в стаята има още някой освен мен. Озърнах се наоколо и разбрах, че не се лъжа.

Да, ето го. Той стоеше до огледалото и ме гледаше вторачено, с хипнотизиращи очи. Неговият образ грееше в лунната светлина като лице на восъчна кукла.

Той заговори пръв. Пристъпи напред и каза тихо:

— Не ме ли познавате? Я се вгледайте по-добре в лицето ми!

— Не, не мога да ви позная — отвърнах с пресипнал от вълнение глас.

Гостът се усмихна тъжно така, както се усмихват болните, и рече:

— Аз съм Филип Соколов, героят на вашия нов роман.

Струваше ми се, че блънувам. Протегнах ръка да запаля нощната лампа, ала в тоя миг масичката отскочи настрана и дланта ми остана във въздуха. Едва сега забелязах, че всички предмети в стаята бяхо оживели, докоснати сякаш от вълшебна пръчка. Портретът на моя дядо

върху стената ми махаше с ръка и устните му шепнеха нещо, което не можех да чуя, високата желязна печка се разхождаше между умивалника и гардероба като някакъв грамаден негър, стегнат в дълъг до петите рединготу книгите върху писмената ми маса шумяха и разгръщаха страниците си, шишето с вода се издуваше и ставаше все по-голямо и по-голямо, докато най-сетне се превърна в балон, хвъркна от етажерката, удари се о тавана и се пръсна безшумно на хиляди сребърни искрици, които се посипаха като капки ракетен дъжд в полумрака на стаята.

— Слушайте — извика гостът, който все пак изглеждаше много по-действителен от всичко наоколо. — Нека си поприказваме на лунния здрач, няма защо да палите лампата. Аз съм ваш герой, а вие сте мой автор. Вярвам, че и двамата имаме склонност към романтика, за да можем с пълно право да ненавиждаме електрическата светлина.

Сърцето ми биеше неспокойно. Усецах как кръвта ми се качва в главата и по тялото ми полазват студени тръпки.

— Но нали вие сте само една измислена личност, герой на роман и нищо повече? — промълвих с мъка аз. — Възможно ли е тогава да съществувате в света на видимите форми, да стоите пред мен като жив човек и да разговаряте така естествено?

Моят герой се приближи и седна на края на леглото ми.

— Допуснах, че ще изпаднете в подобно недоумение — рече той, като въздъхна тежко. — И вие сте като повечето писатели, които смятат героите на произведенията си за бездушен персонаж от някакъв куклен театър. Вашето творческо своеволие дори стига дотам, че с чиста съвест самозастрелвате или самообесвате героя си, щом развитието на фабулата срещне, да кажем, някаква чисто техническа пречка. В такива случаи вие пишете: „... и той взе револвера, допря цевта му о челото си и т.н.“ Чакайте, приятелю, кой ви дава правото да заблуждавате доверчивия читател, че вашият герой не може да намери друг, по-разумен изход от затрудненото положение, в което вие го тиквате така лекомислено, за да му отнемете после възможността да продължи живота си на земята? Знаете ли, че законът поставя тая дързост в рамката на предумишленото убийство и наказва виновника със смърт или с доживотен затвор въпреки съществуването на хиляди смекчаващи обстоятелства?

— Напразно се вълнувате — отвърнах аз, като сложих успокоително ръка върху рамото на събеседника си. — Не разбирам защо трябва да ме упрекувате в злонамереност при решаването на моите литературни задачи, още повече като имате предвид, че по отношение на вас не съм извършил никакво престъпление. Вие си спомняте много добре, че до края на романа оставате жив и дори се оженвате за богато и хубаво момиче. Какво повече искате? Защо сте недоволен? Нима в днешния век такъв един изгоден брак не е истинско щастие?

Филип Соколов стана от леглото ми и отиде при прозореца. В големите му тъмни очи горяха зли пламъчета.

— Да, вие сте прав — извика след дълго мълчание той. — Аз останах незасегнат от вашия писателски садизъм и за това трябва само да ви благодаря. Но кажете, за Бога, мога ли като честен човек да не говоря за хилядите нещастни жертви пред олтара на оная глупава химера, наречена „изкуство“? Представете си само колко много хора са избити и самоубити по страниците на романите в световната литература! Ала нека не обсъждаме повече това отвратително кръвопролитие. Аз излязох невредим от перипетиите на вашия авантюрен роман и най-разумното, което бих могъл да сторя сега — то е да заживея безгрижно и да не се интересувам за нищо. Човек наистина трябва да бъде егоист, ако иска да се чувства добре.

— Какво трогателно чистосърдечие! — извиках аз, като скочих от леглото си и се хвърлих на шията на моя герой. — Позволете да ви стисна ръката и да ви пожелаая честит и спокоен живот в света на действителността.

— Драги авторе, тъкмо за тоя мой бъдещ живот дойдох да поприказвам с вас — прошепна Филип Соколов, като се освободи леко от прегръдките ми. — Простете ми, че още в самото не ви открих целта на моето посещение, а се увлякох в съвсем страничен разговор. Затова, разбира се, съм виновен не аз, ами вие, който ме надарихте с твърде много добродетели и главно — с чувството на състрадание към ближния. Сега оставям настрана всички тия човеколюбиви въпроси и се обръщам към вас с искрената молба да ми кажете каква ще бъде участта на романа, който завършихте тая вечер?

— Щом един роман бъде написан, той трябва да бъде и издаден! — отвърнах живо аз. — Ала бедата е там, че днес издателите гледат на

родната кинга като на някакво нечестиво знамение или, по-точно казано, бягат от нея като от таласъм. Ето защо при това положение аз смятам, че моят роман не ще види скоро бял свят.

Филип Соколов се облегна о стената и по лицето му се изписа ужас.

— Е, и значи вие ще заключите ръкописа и писмената си маса и ще ме осъдите на строг тъмничен затвор? — промълви с отчаяние той. — Не, в името на Гутенберга, не говорете така! Трябва да издадете на всяка цена романа, да го отпематате в хиляди екземпляри и да го пръснете за продажба по всички книжарници. Аз не искам да седя по чекмеджетата, чувате ли? Ако вие не можете да намерите издател за вашата книга, тогава издайте я сам!

— Да, мислих вече твърде много за издаването на романа си и за съжаление трябва да ви призная, че се отказах решително от безумната идея да стана свой собствен издател, тъй като и без това съм затънал до гуша в дългове — отвърнах спокойно аз.

Моят герой ме хвана за яката и впи широко разтворени очи в лицето ми.

— Добре тогава — рече той. — Колко би струвало такова едно издание?

— Не по-малко от двайсет хиляди лева.

— Отлично! Ето ви трийсет хиляди. Вие ми дадохте такава богата зестра, че аз спокойно мога да отделя от нея тая незначителна сума. При това запомнете, че в случая аз не играя ролята на меценат, а правя благодеяние преди всичко на себе си.

При тия думи Филип Соколов измъкна от джоба си един добре натъпкан портфейл с пари, разтвори го и извади отвътре шест банкноти по пет хиляди лева, които хвърли небрежно върху писмената ми маса.

* * *

Когато слънцето огрее сутрин стъклата на прозорците и поръси по стените на стаите ни малки игриви пламъчета, ние се пробуждаме в леглата си с непоколебимата вяра, че нашите странни преживелици през нощта не са били нищо друго, освен нелепи сънища или

кошмарна игра на разстроеното ни въображение. Ала достатъчно е да зърнем на дневната светлина някоя реална следа от нощното събитие, за да изпитаме изведнъж всичкия непобедим ужас пред загадката, която се озъбва със зловеща усмивка на нашия беден разсъдък.

Аз стоях пред писмената си маса и държах с треперещи ръце парите. Шестте банкноти по пет хиляди лева, които ми беше оставил моят призрачен герой Филип Соколов.

Господи, нима това бе възможно?

Една студена мисъл прониза съзнанието ми:

— Ти приличаш на ония лунатици, които се разхождат нощем по покривите на високи здания, а сутрин се чудят защо дрехите им са изцапани с мазилка.

* * *

Минаха много дни и аз почти забравих моето чудно приключение през оная нощ, когато с мен се случи нещо още по-невероятно и по-необяснимо. Моят роман излезе от печат и се пусна в продажба. Луксозно издание с пъстра корица, която пламтеше зад витрината на всяка книжарница.

Една вечер срещнах неколцина приятели и заедно с тях влязох в някаква весела кръчмичка, пълна с файтонджии, касапи и пощенски раздавачи, които жадно смучеха вино и бършеха мустаците си с ръкав.

Ние седнахме край празната маса в дъното и заръчахме коняк. След четвъртото шишенце нашата малка компания се оживи, очите ни светнаха като на светулки и всеки от нас започна да разправя по една от ония скверни шеги, които посипват като лютив пипер разюзданата фантазия на пияниците.

— Знаете ли историята за вратовръзката на Пушкина? — извика един от компанията.

— Който разкаже познат анекдот, плаща по шишенце коняк на всички ни! — намеси се предупредително приятелят ми отдясно.

Шегобиеецът се сепна, позамисли се за миг, сетне рече:

— Тогавя слушайте историята за мустаците на Троцки!

Ние се прилепихме един о друг и наострихме уши.

* * *

От кръчмата излязохме късно през нощта.

Небето беше мътно, без звезди, с черни острови на хоризонта, а малкият весел гном на коняка седеше на златен трон в сърцето ми и го заливаше със светлина. Аз вървах из безкрайните пusti улици и си тананиках любимия валс из операта „Цигански барон“.

По едно време, както вървах така, сред тишината се чува нечий бързи стъпки. Обърнах се: нямаше никой. Тръгнах нататък — стъпките се ускориха и отекнаха съвсем близо. Спрях се и се огледах повторно наоколо. Тогава в мъждивите лъчи на отсрещната улична лампа забелязах как моята тъмна сянка, разперена като грамаден прилеп върху земята, се откъсва от нозете ми и се изправя. Докато се опомня и разбере що става, пред мен стоеше вече някакъв непознат човек в дълга пелерина, с цилиндър на главата и с вдигната нагоре ръка.

— Чакайте! — извика непознатият. — Преди да си отидете вкъщи, не бихте ли желал да видите нещо много интересно? Едно забавно зрелище, което ще остане завинаги запечатано в паметта ви, а?

При друг случай може би щях да продължа пътя си, без да обърна внимание на направеното ми предложение, ала сега, в тоя мъртъв час на нощта, поканата на незнайния чудак ми се видя така примамлива, че аз отвърнах без колебание:

— С удоволствие! Мога ли само да ви запитам къде ще ме водите?

— Вървете с мен, без да ме питате! След няколко минути ние ще бъдем на самото място.

И човекът с пелерината ме хвана подръка и ме повлече напред.

Скоро се намерихме в една тясна уличка, оградена от двете страни със стари кестенови дървета. Там моят тайнствен водач се спря пред оградата на голяма градина, разтвори тежката желязна врата и рече с любезен поклон:

— Заповядайте!

Аз влязох като насън в градината и тръгнах по една лъкатушна пътечка, посипана с пясък: в дъното се белееше малка къща, прилична на вила, с островърх покрив и с осветени прозорци.

Когато стигнахме пред къщата, входната врата се откряна сама и ослепителен блясък заля очите ми.

Отново чух гласа на моя водач, ала тоя път съвсем тихо, сякаш до ушите ми долетя шепот от безкрайна далечина:

— Заповядайте!

Прекрачих прага със свито сърце и вратата се затвори безшумно зад гърба ми.

Чувствах, че съм попаднал в някаква примка, и все пак едно непознато досега любопитство държеше будно вниманието ми и ме караше да следя със затаен дъх гледката, що се откри пред очите ми.

Аз се намирах в широка зала, чиито стени, таван и под бяха плътно покрити със стотици начупени огледала, така че моето отражение в тях изпълваше залата с неизброима тълпа от мои собствени двойници. Накъдето и де се обърнех, виждах само себе си: някъде — грамаден като великан, с дълги до петите ръце и квадратна глава, другаде — мъничък като лилипут, с едно око и дългообразно извити нозе. Къде изчезна човекът с пелерината? Аз бях сам с моите карикатурни изображения. Мъчех се да се усмихна, а огледалата около мен се хилеха с разкривените си образи като витрини с уродливи карнавални маски, исках да избягам от залата, обаче се блъсках о студените кристални стъкла, без да намеря изход.

Най-сетне едно от огледалата хлътна в стената и аз потънах в дрезгавия полумрак на друга просторна стая, по четирите ъгъла на която блещукаха високи фенери с виолетови стъкла. Ала това, което ме порази и ме прикова на мястото ми тук, бяха на фенерите, а дългият черен ковчег сред стаята, в който лежеше мъртвец. Да излезеш от шемета на палячовската феерия с огледалата и да попаднеш мигом във виолетивия здрач на някакъв тайнствен кабинет, където смъртта ти разкрива своя зловец паноптикум — беше наистина една непоправима изненада и една сатанинска шега. Аз стоях пред ковчега и не отмахвах очи от мъртвеца, който теглеше погледа ми като магнит. Покойникът бе облечен във фрак и на нозете му стърчаха лъскави книжни пантофи. Лицето му беше бяло, устата — полуотворена, на челото му зееше рана.

Къде бях виждал той образ? В някой от моите далечни сънища или сред потока от живи люде, които срещах във всекидневния си живот?

Аз пристъпих почти несъзнателно до ниската табуретка пред саркофага и взех купчината некролози, сложени отгоре.

„Филип Соколов“, пишеше в некролозите.

— Филип Соколов! — изсъска някакъв глас в мен и в паметта ми изплува като ярка звезда споменът за героя на моя роман и за неговото полунощно посещение в стаята ми пред много дни.

Пред мен се разтваряха стотици, хиляди врати и аз се носех из безкраен лабиринт от полутъмни коридори, минавах километри път, а ми се струваше, че стоя все на едно и също място — бездушен и спокоен, и в същото време погълнат от едно-едничко чувство на неизразим ужас.

Една последна врата се разтвори отпреде ми. В същия миг аз полетях с главата надолу в бездънна пропаст и после...

Да, и после се намерих изведнъж в моята стая.

* * *

Аз седях пред писмената си маса и все още не можех да разбера какво се беше случило. По стъклото на прозореца ми пълзеше мъртвата дрезгавина на една мъглява утрин, в далечината, в далечината се разгръщаше потънала в среж градина с голи есенни дървета.

Пред мен на масата лежеше купчина некролози.

Бълнувах ли, или сънувах наяве? Не, това не бяха некролози, а изрезки от списания и вестници с литературни критики за моя последен роман.

Неколцина жестоки палачи отричаха изцяло новата ми книга и унищожаваша с безпримерно хладнокръвие нещастния ми герой.

* * *

„Последният роман на Светослав Минков е един лош белетристичен опит, който страда от съществения недостатък, че всички действащи лица в него са дадени съвсем безлично и неубедително, без психологическо задълбочаване в характеристиките

на отделните герои. Така например централната личност на романа Филип Соколов е куха и безжизнена фигура, която не оставя никаква следа в паметта ви след прочитането на книгата. Докато един Хамлет, един Разколников или една мадам Бовари, одухотворени и индивидуализирани с поразително майсторство от своите автори, се радват на заслуженото безсмъртие на исторически личности, Филип Соколов минава пред нас като някакъв хилав автомат, сглобен набързо в първобитната работилничка на един посредствен писател.“

* * *

„Тая книга всъщност би трябвало да се продава не в книжарниците, а в аптеките, като отлично средство против меланхолия. Без да бъде хумористична, тя крие в себе си великата тайна да размива и най-отчаяния ипохондрик. Прочетете само една страница от романа и вие ще почувствате, че нещо почва да ви гъделичка, да ви развеселява и да ви кара да се смеете, сякаш сет хапнали пуйка с кисело зеле и сте пийнали повечко вино. Продължете нататък четенето и смехът ви ще се превърне в истерично кискане.

И наистина как няма да изпаднете в истерика, когато тоя налудничав герой Филип Соколов ви преследва навсякъде със своята неизлечима мания да бъде добродетелен, а в същото време проявява качества на ненадминат егоист? Какъв е тоя Тартюф в образа на светец, който презира златото и после изведнъж се оженва за някаква милонерка, изгражда си дворец, отказва се от занятието си на архитект и почва да се занимава с окултизъм и с прокълнати науки?

Ака негова милост съществуваше действително в реалния свят, ние не бихме се поколебали нито за миг да пъхнем в ръката му револвер и да го подтикнем към самоубийство, макар и с риск да извършим престъпление.

Така земята би била освободена от един излишен човек, чиято глупава история струва сега на читателя петдесет лева.“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.